

Adroddiad Cymru 2018

Adroddiad CRIDE ar arolwg 2017/18 ar ddarpariaeth addysgol i blant byddar yng Nghymru

Cyflwyniad

Yn 2018 cynhaliodd Y Consortiwm Ymchwil i Addysg Fyddar (CRIDE) ei wythfed arolwg blynyddol ar staffio addysgol a'r gwasanaeth a ddarparwyd i blant byddar¹ ym mlwyddyn academaidd 2017/18². Mae'r adroddiad hwn yn amlinellu canlyniadau arolwg Cymru ac fe'i bwriedir ar gyfer penaethiaid gwasanaethau, llunwyr polisi mewn llywodraeth leol a chanolog ac unrhyw un sydd â diddordeb mewn addysg fyddar.

Mae'r dadansoddiad yn yr arolwg hwn wedi'i seilio ar ymatebion gan 15 o wasanaethau yng Nghymru, yn cynrychioli 22 o ardaloedd awdurdod lleol sydd yn gyfradd ymateb o 100%.

Dymuna CRIDE achub ar y cyfle i ddiolch i bob un o'r gwasanaethau am ymateb i'r arolwg, yn enwedig o

Gofynnwyd i wasanaethau ddarparu ffigurau am y sefyllfa ar Ionawr 31 2018.

Mae'r arolwg yn cydnabod nad yw'r blychau a'r opsiynau a ddarparwyd bob tro yn ddigonol i ddisgrifio'r gwasanaethau a'r plant. Roedd gan wasanaethau'r cyfle i nodi sylwadau neu i egluro lle bu angen trwy'r arolwg. Nodir gan yr adroddiad hwn materion penodol a ddaeth i'r amlwg mewn rhai ardaloedd.

Mae'n amlwg bod llawer o wasanaethau dal i gofnodi anawsterau wrth dynnu data am blant byddar yn eu hardal ac mae anghysondebau o hyd yn y modd y mae gwahanol gwestiynau yn cael eu hateb trwy'r arolwg. Weithiau mae'r gyfradd ymateb i gwestiynau unigol yn amrywio. **Felly dylid parhau i ddefnyddio'r canlyniadau â gofal.** Amlygwyd unrhyw wahaniaethau o bwys rhwng canfyddiadau'r arolwg hwn a chanfyddiadau arolygon blaenorol yn yr adroddiad. Mae'n rhaid bod yn ofalus hefyd oherwydd gwahaniaethau mewn cyfraddau ymateb i gwestiynau unigol a chamgymeriadau posibl yn narpariaeth y data rhwng yr arolygon.

Noder bod pob canran wedi'i thalgrynnu i fyny neu i lawr i'r rhif cyfan agosaf.

Cynnwys

RHAN 1: Plant byddar yng Nghymru.....	3
RHAN 2: Athrawon Plant Byddar	4
RHAN 3: Cefnogaeth a ddarperir	9
RHAN 4: Cwestiynau thematig: Cefnogaeth blynyddoedd cynnar	11
RHAN 5: Cwestiynau thematig: Trefniadau mynediad	12
RHAN 6: Cefndir a methodoleg.....	13
Atodiad: Gwybodaeth yn ôl awdurdod lleol.....	14

RHAN 1: Plant byddar yng Nghymru

Faint o blant byddar sydd?

Yn 2018, gofynnwyd i wasanaethau roi manylion am blant byddar sy'n byw yn yr ardal ddaeryddol lle mae eu gwasanaeth yn gweithredu³.

Yn ddiweddarach rhoddodd 23% o wasanaethau ffigur am nifer y plant sy'n cael eu cefnogi gan y gwasanaeth a oedd yr un peth a'r nifer a oedd yn byw yn yr ardal. Mae CRIDE yn parhau i bryderu bod rhai o'r gwasanaethau heb wybodaeth ddibynadwy am nifer y plant byddar sy'n byw yn eu hardal a/neu eu bod dim ond yn darparu ffigurau am nifer y plant sy'n byw yn eu hardal eu bod nhw yn cefnogi'n weithredol – h.y. nid yw plant sydd ddim yn derbyn cefnogaeth yn cael eu cofnodi gan nad yw'r gwasanaeth yn eu hadnabod.

Ymatebodd pob un o'r 15 gwasanaeth i'r cwestiwn hwn. Yn seiliedig ar ymatebion hyn, **cyfanswm y plant byddar yng Nghymru yw 2,625**. Mae'r ffigur hwn wedi gostwng ychydig o 2,642 yn 2016/17 sydd yn ostyngiad o 0.6% dros y flwyddyn ddiwethaf.

Holodd yr arolwg am nifer yr Athrawon Plant Byddar sy'n gweithio mewn gwahanol leoliadau, yn cynnwys y rheini mewn swydd beripatetig, yn gweithio mewn darpariaethau adnoddau a/neu'n gweithio mewn coleg neu ysgol arbennig nad ydynt ar gyfer plant neu bobl ifanc byddar yn benodol.

Mynega'r ffigurau fel swyddi Cyfwerth ag Amser Llawn (CALI); er enghraifft, gall swydd Athro Plant Byddar CALI 0.5 awgrymu bod person yn gweithio fel Athro Plant Byddar am hanner 'wythnos waith' safonol.

Cyfanswm yr Athrawon Plant Byddar cymwysedig sydd mewn cyflogaeth yng Nghymru yn gweithio mewn swydd beripatetig,

Dylid nodi bod yn 2017, dechreuodd CRIDE ofyn am Athrawon Plant Byddar sy'n gweithio'n bennaf mewn coleg neu ysgol arbennig nad ydynt ar gyfer plant neu bobl ifanc byddar yn benodol. O ganlyniad, nid yw'n bosib cymharu ffigurau 2017 a 2018 gyda'r rheini o flynyddoedd blaenorol yn uniongyrchol. Ond, mae'n ddiddorol i nodi ni chynhyrchwyd cynnydd yn nifer yr Athrawon Plant Byddar trwy gynnwys y ffigurau hyn yn y ddwy flynedd.

Tabl 3

hwn yn amherthnasol iddynt. Wrth gyfuno'r ffigyrau, cofnododd 7 gwasanaeth (47%) anawsterau wrth recriwtio i **naill ai** swyddi parhaol neu lanw.

Mae'r adrannau dilynol yn edrych yn fwy manwl at nifer yr Athrawon Plant Byddar sy'n gweithio mewn swydd beripatetig neu mewn darpariaeth adnoddau.

Athrawon Plant Byddar mewn swydd beripatetig

Holodd yr arolwg am nifer yr Athrawon Plant Byddar a oedd yn gweithio yn y gwasanaeth peripatetig arbenigol o Ionawr 2018 ymlaen. Hynny yw, sawl Athro Plant Byddar 'ymweld' a oedd yn gweithio ym mhob gwasanaeth. Mae Athrawon Plant Byddar ymweld fel arfer yn ymweld â phlant byddar mewn darpariaeth 'anarbenigol' – h.y. plant byddar oedran cyn ysgol, plant byddar mewn ysgolion prif ffrwd neu mewn ysgol arbennig nid ar gyfer plant byddar yn benodol.

Tabl 5: Nifer yr Athrawon Plant Byddar ymweld mewn cyflogaeth

Nifer yr athrawon	Canran
--------------------------	---------------

Tabl 6:

RHAN 3: Cefnogaeth a ddarperir

Lleoliad gwasanaethau

Gofynnwyd i wasanaethau ble'r oeddent wedi'u lleoli. Dywedodd 14 gwasanaeth eu bod wedi'u lleoli o fewn yr awdurdod lleol, gydag un gwasanaeth yn nodi ei fod wedi'i lleoli o fewn yr awdurdod lleol ac mewn ysgol gyda darpariaeth adnoddau.

Nifer y darpariaethau adnoddau

Gofynnwyd i wasanaethau am nifer y darpariaethau adnoddau (naill ai mewn ysgolion prif ffrwd neu arbennig) yn eu hardal. Roedd 13 darpariaeth adnoddau ar gyfer plant oedran ysgol gynradd. Roedd gan 10 gwasanaeth o leiaf un ddarpariaeth adnoddau oedran ysgol gynradd yn eu hardal. Roedd 12 darpariaeth adnoddau ar gyfer plant oedran ysgol uwchradd. Roedd gan 10 gwasanaeth o leiaf un ddarpariaeth adnoddau oedran ysgol uwchradd yn eu hardal.

Rhoddodd hyn gyfanswm o 25 darpariaeth adnoddau ledled Cymru. Roedd hyn o'r un cyfanswm o ddarpariaethau adnoddau â 2017.

Meini prawf cymhwyster/fframweithiau

Gofynnwyd i wasanaethau a oedd unrhyw newidiadau wedi bod i'u dyraniad cymorth rhwng blynyddoedd academiaidd 2016/17 a 2017/18. Adroddodd 4 gwasanaeth (27%) fod newidiadau wedi bod a 11 (73%) dim newidiadau.

Lle bo gwasanaethau wedi cofnodi bod newidiadau wedi bod, roedd y rheini yn cynnwys:

- Lleihad yn nifer CALI Athrawon Plant Byddar
- Adolygiad cyllideb blynyddol yn arwain at leihad mewn dyraniadau nawdd am y flwyddyn (ond am gynyddu eto'r flwyddyn nesaf)
- Cefnogaeth lanw rannol yn unig ar gyfer cyfnod seibiant mamolaeth
- Dyraniad cymorth yn cael ei addasu dros dro oherwydd amgylchiadau fel salwch neu wyliau staff.

Trefniadau cyllido

Gofynnwyd sut y cyllidir gwasanaethau cymorth arbenigol peripatetig ar gyfer plant 5 i 16 oed. Nododd 14 gwasanaeth (93%) fod y cyllid wedi'i reoli'n ganolog gan yr Awdurdod Lleol (gan gynnwys arian a reolir gan yr Awdurdod Lleol ar gyfer prynu gwasanaethau cymorth clyw gan Awdurdodau Lleol eraill, neu asiantaethau allanol e.e. SENSE). Dywedodd un gwasanaeth (7%) bod cyllid wedi'i ddirprwyo yn gyfan gwbl i ysgolion unigol o fewn yr Awdurdod Lleol sy'n penderfynu a ydynt am brynu cymorth arbenigol o'r Awdurdod Lleol.

Gofynnwyd i wasanaethau a oeddynt yn codi tâl am ddarparu gwasanaethau ar gyfer unrhyw blant neu bobl ifanc gyda datganiad AAA mewn gwahanol leoliadau addysg.

Tabl 7: Codi tâl am wasanaethau ar gyfer plant gyda datganiad

	Nifer y gwasanaethau	Canran o wasanaethau
Nid ydyw'r gwasanaeth yn codi tâl am unrhyw un o'r lleoliadau isod	14	93%
Lleoliad blynyddoedd cynnar	0	0%
Ysgolion prif ffrwd a ariennir gan y wladwriaeth	0	0%
Ysgolion prif ffrwd annibynnol	1	7%
Coleg neu ysgol arbennig nad ydynt ar gyfer plant byddar yn benodol	0	0%
Darparwyr ôl-16 eraill	1	7%
Arall	0	0%

Gofynnwyd i wasanaethau wedyn a oeddynt yn codi tâl am ddarparu gwasanaethau i unrhyw blant neu bobl ifanc sydd heb ddatganiad AAA mewn gwahanol leoliadau addysg.

Tabl 8: Codi tâl am wasanaethau ar gyfer plant heb ddatganiad

	Nifer y gwasanaethau	Canran o wasanaethau
--	----------------------	----------------------

RHAN 4: Cwestiynau thematig: Cefnogaeth blynyddoedd cynnar

Gofynnwyd i wasanaethau a oeddynt wedi darparu cymhorthion radio/dyfeisiau gwranddo cynorthwyol i rieni plant byddar 0 i 4 oed er mwyn iddynt eu defnyddio gartref. Atebodd 6 gwasanaeth (40%) ie, ac atebodd 9 gwasanaeth (60%) na.

Gofynnwyd i wasanaethau hefyd a oeddynt wedi darparu cymhorthion radio/dyfeisiau gwranddo cynorthwyol i rieni plant byddar 0 i 4 oed er mwyn iddynt eu defnyddio o fewn lleoliad blynyddoedd cynnar. Atebodd 10 gwasanaeth (67%) ie, ac atebodd 5 gwasanaeth (33%) na.

Pan nododd gwasanaethau eu bod wedi'u darparu i blant 0 i 4 oed yn ed.1(2 0.23 0A(r)4(a)o)22(o)8(e)-1(o)8(e)-1(p

RHAN 5: Cwestiynau thematig: Trefniadau mynediad

Gofynnwyd i wasanaethau am nifer y myfyrwyr byddar mewn blwyddyn 11 a fydd yn sefyll arholiadau cyhoeddus yn haf 2018. Roedd 13 gwasanaeth yn gallu darparu data, a oedd yn arwyddo 110 o fyfyrwyr.

Wedyn gofynnwyd i wasanaethau, ar gyfer sawl un o'r myfyriwr hyn oedd trefniadau mynediad (cysylltiedig i'w colled clyw) wedi'u gofyn amdanynt neu wedi'u trefnu, hyd y gwyddai'r gwasanaeth. Roedd 9 gwasanaeth yn (g)2ana2 4 an4(a)10olugan mt-1(t)-4(h4(f)-3.9(e4(iad))10(my)4(f)c.1(r)Tw 2.466 0 Td(TP.0

RHAN 6: Cefndir a methodoleg

Mae CRIDE yn gonsortiw sy'n dod ag ystod o sefydliadau ac unigolion sydd â diddordeb cyffredin mewn gwella deilliannau addysgol plant byddar trwy ymchwil, at ei gilydd. Ar adeg anfon yr arolwg allan, yr oedd cynrychiolwyr yn cynnwys: Cymdeithas Brydeinig Athrawon Pobl Fyddar (BATOD), City, Prifysgol Llundain, Sefydliad y Glust, Y Sefydliad Ewing, Cymdeithas Genedlaethol Plant Byddar (NDCS), Partneriaeth Genedlaethol Nam ar y Synhwyrâu (NatSiP), cyn-bennaeth Ysgol Frank Barnes i Blant Byddar, Ysgol Mary Hare, y gwasanaeth addysg arbenigol i blant byddar yng Nghaint a Norfolk, Prifysgol Caeredin, Prifysgol Leeds a Choleg Prifysgol Llundain.

Dyluniwyd a chynlluniwyd yr arolwg gan aelodau CRIDE. Mae arolwg CRIDE yn defnyddio arolygon byrrach a llawn bob yn ail flwyddyn. Yn 2018, cyhoeddwyd arolwg byrrach.

Dosbarthwyd yr arolwg i wasanaethau yng Nghymru ym mis Chwefror 2018 gan staff Cymdeithas Genedlaethol Plant Byddar ar ran CRIDE. Gofynnwyd i wasanaethau ymateb erbyn Mawrth 26 2018. Lle na fu ymateb erbyn y dyddiad hwn, cysylltwyd â gwasanaethau trwy e-bost a/neu ffôn. Yn dilyn hyn, yn gam olaf, anfonwyd Ceisiadau Rhyddid Gwybodaeth i'r gweddill nad oeddynt wedi ymateb erbyn hynny.

Amlinellir y tabl isod cyfraddau ymateb yn ôl pob cyfnod.

Tabl 10: Cyfradd ymateb i arolwg CRIDE yn ôl gwasanaethau

	Nifer yr ymatebion	Cyfanswm cronrus
3 ^o dyddiad cau cyntaf – Mawrth 26 2018	12	12
Yr ail ddyddiad cau ar ôl cyswllt	0	12
Dychwelwyd yn dilyn ceisiad Rhyddid Gwybodaeth	3	15

Atodiad: Gwybodaeth yn ôl awdurdod lleol

Amlinellir y tabl hwn rhai data unigol gan wasanaethau. Gofynnwyd i awdurdodau lleol ddarparu'r ffigurau am nifer y plant ac Athrawon Plant Byddar o Ionawr 31 2018 ymlaen.

Noder lle mae nifer y plant byddar mewn unrhyw gategori yn llai na 5, ymddengys '<5'.

Dylai cyfeiriadau at Athrawon Plant Byddar cynnwys y rheini sydd yn meddu ar y cymhwyster gorfodol neu sydd o dan hyfforddiant. Ni chynhwysir staff eraill sy'n gweithio fel Athro Plant Byddar ond heb y cymhwyster gorfodol ac nad ydynt o dan hyfforddiant yn y tabl.

Tabl 11: Data yn ôl awdurdod lleol

Nifer y plant â byddardod parhaol sy'n byw o fewn yr ardal ddaearyddol lle mae eich gwasanaeth yn gweithredu	Nifer y plant â byddardod parhaol neu dros dro sydd ar lwyth achos eich gwasanaeth	Nifer y plant byddar â byddardod dros dro sydd ar lwyth achos eich gwasanaeth	Athrawon Plant Byddar sydd yn y gwasanaeth peripatetig arbenigol	Athrawon Plant Byddar sydd mewn darpariaeth adnoddau	Athrawon Plant Byddar yn bennaf mewn Ysgol neu goleg arbennig, nad ydynt ar
--	--	---	--	--	---